

Rom 7, 7

7: Hva skal vi da si? Er loven synd? På ingen måte! Men jeg lærte ikke synden å kjenne uten ved loven. For jeg hadde ikke kjent til begjæret, om ikke loven hadde sagt: Du skal ikke begjære!

Her begynner andre del av kapitlet vårt. Her tales det om hvordan loven virker når den treffer oss slik den skal. Treffer selve ondskaperen inni oss. Og denne mektige undervisning begynner apostelen med et merkelig spørsmål: "Er loven synd?". Bare dette spørsmålet bør være nok til å vekke oss opp så vi tenker over hva det nå er Paulus har lært oss om loven, når han nå velger å stille et slikt spørsmål. For det er av hensyn til det han tidligere har uttalt om loven, at han nå stiller dette spørsmålet.

Hva skal vi da si? Er loven synd? Tidligere har Paulus lært at loven ikke makter å virke verken rettferdighet eller helliggjørelse. Men at den tvert imot vekker opp synden og Guds vrede i menneskene. I kap. 4: 15 sier han at "loven framkaller vrede", i kap. 5: 20 at den bare øker overtredelsene. Han sier: "Loven kom inn ved siden av for at fallet skulle bli større" (sv ... överträdelserna skulle överskrida, eller "förmeras"). I kap. 6: 14 ser vi at først når vi "ikke er under lov, men under nåde", er vi fri fra syndens herredømme. Syndens herredømme går altså hånd i hånd med lovens herredømme. Til slutt minner vi om det vi hørte i dette kapitlet, v. 5, at loven "vekket syndige lyster", og (v. 6) at først når vi var "frigjort fra loven", kunne vi tjene Gud "i Åndens nye vesen".

Alt dette kan selvsagt være grunnlag for å stille spørsmål ved om loven er en syndekilde. Om den i seg selv er noe ondt og vanhellig (se v. 12) når den kan ha slike virkninger. En slik lære om loven, som det spørsmålet her tar tak i, har til alle tider vært en holdning alle blinde og kjødelige har støttet seg til. Fornuften kan jo aldri komme til noen annen konklusjon enn at hvis denne læren er sann, da må loven være ond. Derfor reiser Paulus spørsmålet: "Hva skal vi da si? Er loven synd?" Er det det som er meningen med det jeg har sagt om loven? Eller er det en nødvendig følge av det jeg har sagt, at loven i alle fall i seg selv har syndig natur? Først besvarer Paulus spørsmålet på sitt vanlige korte, men sterke uttrykk for avsky overfor alt bespottelig:

På ingen måte! Gud bevare oss fra å tenke noe så forkastelig om hans hellige lov, som at den i seg selv skulle være ond! Men så forklarer apostelen også straks hvor nyttig loven er, når den gjør sitt rette verk, når den åpenbarer vårt dype syndeforderv. Og han viser at det er dette syndeforderv som bor i oss, som er årsaken til at vi får det underlige resultatet av lovens virkning, som han taler om her; at den virker synd og død, isteden for rettferdighet og liv. På denne måten er det Paulus her vil forklare hva det er som gjør at loven virker slik at vi opplever synden. Han skildrer det sterkt og anskuelig, fordi han vitner om det ut fra hvordan han selv har opplevd det. Og alle forstår selvsagt at når han vitner slik om sin egen erfaring, så er det ikke en ensidig beretning om seg selv, uten noe videre perspektiv. Nei, det er den store, allmenne erfaringen han vitner om, på samme måte som gjennom hele brevet.

Han forkynner at slik må det skje med ethvert menneske, hvis de noen gang skal dø fra loven og bli forenet med Kristus. Det må skje som med meg; jeg levde en gang uten lov. Jeg var i åndelig søvn. Og da var synden død. Da lå den bare som en slumrende kraft i mitt indre. Men når budet traff samvittigheten, da våknet synden til live. Da vektet den slumrende ondskaperen, og slo ut i alle slags lyster og begjær. Og det var da jeg lærte hva synd er. Slik sier han det:

Men jeg lærte ikke synden å kjenne uten ved loven. For jeg hadde ikke kjent til begjæret, om ikke loven hadde sagt: Du skal ikke begjære! Nå legger vi merke til de første ordene: "Jeg lærte ikke synden å kjenne uten ved loven". Som svar på spørsmålet han har reist, sier han først at det er så langt fra at loven hverken er synd, eller noen spire til synd. Han sier at det tvert imot er loven som, fordi den i seg selv er hellig, åpenbarte min synd. Og den åpenbarte for meg en synd som ingen annen visdom på jord kunne ha avdekket for meg, da den ved sitt åndsbårne bud åpenbarte for meg hjertets ondskap: "begjæret". På denne måten har Paulus allerede i dette første svaret vist at "loven er hellig, og budet er hellig og rettferdig og godt" (v. 12). Men dermed har vi også fått innledningen til den viktige læren om hvordan menneskene gjennom loven får kjenne synden.

Først taler han om dette i enkle vendinger. "Jeg lærte ikke synden å kjenne uten ved loven", sier han. Dette er det allmenne forholdet som han allerede i kap. 3: 20 omtaler slik: "Ved loven kommer erkjennelse av synd". Men i vårt vers lærer han oss nå også hvordan, og når, vi ved loven blir kjent med synden. Dette er også et viktig punkt. For vi merker nok at selv om vi alle har kunnskap om Guds lov, så kjenner likevel ikke alle synden (hele verden sover jo fullkomment tilfreds i sin synd). Videre må vi huske på at den som ikke får kjenne sin synd, kan heller ikke søke frelse fra synden, men vil komme til å "dø i sine synder". Med all sin kunnskap, sin kløkt og sin tro på Guds ord, er det umulig at noen på rett måte kan få liv i Kristus, uten at de kjenner synden i den grad at "budet bare gav dem død" (v. 10).

Først da kan de bli levende i Kristus, bli et nytt menneske, født av Gud. Det er dette hele Skriften lærer. Så blir det et viktig spørsmål: Hvordan og når lærer jeg virkelig å kjenne min synd? Det første apostelen svarer på dette, er at det skjer først når du lærer å kjenne begjæret. Han sier: "Jeg lærte ikke synden å kjenne uten ved loven. For jeg hadde ikke kjent til begjæret, om ikke loven hadde sagt: Du skal ikke begjære!" Av sammenhengen her følger at han ikke kjente synden, når han ikke hadde oppdaget begjæret. Men hva mener han med uttrykket å "kjenne til begjæret" ("jeg hadde ikke kjent til begjæret, om ikke ...")? Svaret har vi i hans egen forklaring. Det betyr først og fremst det å kjenne begjæret som synd. For han sier: "jeg hadde ikke kjent til begjæret, om ikke loven hadde sagt: Du skal ikke begjære!" Det viser at han først vil ha fram dette at allerede det å begjære er synd. For det lærte han av loven som sa: "Du skal ikke begjære!"

For det andre merker vi av v. 8 at han tenker på et dypere kjennskap til begjærets makt over oss. Det vet vi bare gjennom bitter erfaring. Som en ytterligere forklaring over emnet, sier han nemlig: "Men synden som tok anledning av budet, virket all slags ondt begjær i meg". Og dette er det så han inngående utlegger t. o. m. v. 13, der han så oppsummerer det hele i disse ordene: "Men det var synden; for at den klart skulle framstå som synd, som virket død i meg ved det som er godt (nemlig loven), slik at synden kunne bli grenseløst syndig ved budet". På den måten har det skjedd, sier han, at ved budet fikk synden et slikt liv og en makt over meg at "jeg døde". Jeg ble avmektig, tilintetgjort og fordømt (v. 10).

Men det gjenstår ennå et spørsmål: Når, og på hvilken måte, lærer jeg da i en slik sønderknust tilstand, å kjenne begjæret? Vi har jo sett at bare når vi får erfare begjæret i vårt indre, kjenner vi synden. Men vi spør altså: Når og på hvilken måte lærer vi å kjenne begjæret? Fra vi var barn har vi alle lært budet: "Du skal ikke begjære!" Vi hører og leser det titt. Likevel sover hele verden i spørsmålet om begjær er synd. Mange tar for seg budene, for å bruke dem som åndelig speil for sin sjel, for å se syndene sine. Men de får ingen levende syndserkjennelse av dette. Når og hvordan får en da den rette syndserkjennelsen? Paulus sier det skjer på en ganske annen måte enn gjennom et slikt selvforetak og menneskelig beskuelse av loven.

Slik skildrer han det: "Jeg levde en gang uten lov (og da var synden død), men da budet kom, ble synden vekket opp til liv". Hva kan dette bety, at han sier han levde uten lov? Det kan ikke bety at han ikke kjente loven, eller ikke forsøkte å leve etter den. Fra barnsben var han jo blitt undervist i loven. Og i sin uomvendte tilstand var han et så nidkjært medlem av det strengeste religionsparti på sin tid, at han sier: "etter rettferdigheten i loven var jeg blitt ulastelig" (sv.: "etter den rättferdighet, som är i lagen, var ostrafflig") (Fil 3). Hva betyr så dette at han "levde en gang uten lov", og så videre dette om "da budet kom"? Ganske enkelt at han ikke hadde hatt loven levende i sin samvittighet, men hadde sovet i gjerningstrelldom. Han hadde ikke fått se, ikke erfart innholdet i budet: Du skal ikke begjære! At "budet kom" betyr altså at loven ble levende, fikk liv og kraft, i hans samvittighet. Han ble vekket opp av syndesøvnen og opplevde Guds hellige nidkjærhet og øyne vendt mot seg. Det jaget og utmattet ham uansett hva han foretok seg. Det er slik det skjer, at vi får kjenne synden gjennom loven. Det må et stort og nådefullt Guds verk til, for at dette skal skje. Det forutsetter altså at Gud oppsøker deg og vekker deg opp av syndesøvnen. Ellers lærer du aldri å kjenne synden din, uansett hvor mye du speiler deg i loven.

Dermed har vi sett hvordan den rette utviklingen er, i dette Paulus lærer oss her. Så vil vi gå nærmere inn på selve ordene. Apostelen sa:

For jeg hadde ikke kjent til begjæret. Hva ordet "begjæret" angår, så står det for ethvert begjær som strir mot Guds hellige lov. Grunntekstens ord betyr riktignok bare attrå/begjær enten til godt eller vondt. Men når Paulus anvender budet: "Du skal ikke begjære", forstår vi at her menes et begjær som loven forbyr. Altså ikke bare begjær etter andres eiendom, som det tiende budet taler om, men alt mulig vondt som rører seg i hjertet. I v. 8 kaller Paulus det: "all slags ondt begjær" - som helt klart strir mot Guds lov like så mye som selve gjerningen. Det ser vi når Kristus (i Mat 5) forklarer det femte og sjette budet. Der sier han at bare du "blir vred på din bror uten grunn", eller "ser på en kvinne for å begjære henne", så er du "skyldig for dommen". At Paulus "ikke kjente til" begjæret, det betyr, som vi allerede har sett, for det første at han ikke anså begjæret for synd, kjente ikke noe samvittighetskval over sine indre begjær, bare de ikke slo ut i gjerning. Begjæret var noe han fullstendig overså. Det fantes ikke i hans register over synder. For det andre opplevde han heller ikke begjærets makt, hadde ikke den indre striden, alt dette som loven senere vekket opp. Nei, synden lå der liksom død og helt ufarlig i hans indre.

Men vi skal legge merke til hva det er Paulus spesielt vil ha fram her; dette at ingen har sett synden, hvis de ikke er vekket opp og har fått kjenne begjæret. Ja, kjenner det som en fordømmende og trykkende synd. Mange mener de har syndserkjennelse når de kjenner samvittighetskval over endel synd og laster. Men apostelen sier her at dermed kan vi ikke si at vi "kjenner synden". Nei, når de bare ser på ytre overtredelser av budene og grove laster, som synd, da har syndene slett ikke fått bearbeide dem så de er blitt sønderknust og botferdige. De fortsetter gjerne sitt liv i synden år etter år. Og om de så finner på å omvende seg, så blir det bare en omvendelse fra deres syndige liv. Da blir de bare fariseere eller gjerningshelgener. De vet ikke hva "omvendelse til Gud" vil si, så lenge de ikke har opplevd at Guds øyne følger deres hjertes tanker og motiver som grunnlag nok til å dømme dem til døden.

Så lenge omvendelsen ikke går på "begjæret" og all hjertets ondskap, blir menneskets fromhet bare hyklari og fariseisme. For Jesus sa til slike: "Dere renser utsiden av begeret og fatet", "dere er som hvitkalkede graver som nok ser vakre ut utvendig, men som innvendig er fulle av dødningebein og all urenhet". "Dere betaler tiende av peppermynte, anis og karve, men har forsømt det som veier tyngre i loven: retten, barmhjertigheten og troen". Over alle disse ropte han ut: "Dere hyklere! Slanger! Giftslangers avkom! Hvordan kan dere flykte fra helvetes dom?" Må Herren vekke oss alle, hvis vi uten å være klar over det står under slik en dom!

La oss se nøye på fariseernes fromhet! De så alvorlig på sine ytre gjerninger. De lærte at den som dreper, driver hor osv. er skyldig under dommen. Men å bli harm på sin neste, hate sin bror, bruke onde ord, ha urene begjær i hjertet, - det var ikke blitt synd for dem. Slike falske helgener finnes til alle tider. De har vendt om fra det som kalles "verden". De avholdt seg fra ytre synder og laster. De gjorde bruk av alle nådens midler, kunne holde andakt i hjemmet. De var særdeles alvorlige i sitt gudsforhold. Gikk aldri en morgen på arbeid uten først å ha lest Guds ord og hatt sin bønnestund. De gikk ikke til hvile en eneste kveld uten først Guds ord og bønn. De er rettferdige og gjør mye godt, tjener Kristi sak med det de eier og gjennom personlig virksomhet, slik som fariseeren i templet. Han sa han gav tiende av alt han tjente (til templet) og fastet to ganger i uka.

Men hvis du aldri tynges av ondskaper i hjertet ditt, er tilfreds med deg selv og din kristelighet, men rister på hodet over hvordan andre stiller seg. Eller kan gå med et hemmelig hat overfor din neste, misunnelse, eller lyster og begjær etter det som er synd -. Uroer ikke dette deg? Hva er det din kristendom består i da? Da har den gamle bedrageren fordreid sinnet ditt, så du ikke prøver deg på Kristi ord til fariseerne. Du tenker at dette gjaldt jo fariseerne som var noen forferdelige hyklere. Men du har ikke den minste tanke om at Herrens øyne også følger deg. At du er av samme slaget, bare med den forskjellen at i dag framstår din rettferdighet i kristendommens former. Men Gud lar seg ikke spotte. Bare dette ene tegnet er nok. Dette at du ikke kjenner begjæret og ondskaper i ditt indre som syndig og fordømmende, og derfor ikke ser på deg selv som den største synder. For det siste vil naturlig følge når en kjenner ondskaper i hjertet.

Men bare dette ene tegnet, at du ikke har den aller største nød over ondskaper i ditt indre, og bare kan finne all din trøst i Kristi blod. Bare dette ene forholdet gjør at Herren allerede har dømt deg som hykler og fariseer. Kristus så at der var slike mennesker i den flokken han talte til, da han fortalte liknelsen om kongesønnens bryllup, hvor det var kommet inn noen som ikke hadde bryllupsklær på seg, og derfor skulle kastes ut i mørket utenfor. Det var til slike han også talte om de som på den siste dag skulle si til ham: "Vi spiste og drakk for dine øyne, og du underviste i gatene våre". Og "Herre, Herre, har vi ikke profetert i ditt navn, drevet ut demoner i ditt navn og gjort mange kraftige gjerninger i ditt navn?" Og han skal si til dem: "Jeg har aldri kjent dere. Gå bort fra meg, dere som driver med lovløshet!"

Kort sagt: De som ikke kjenner begjæret i seg, ikke kjenner hjertets innerste tanker, og kjenner motivene som synd, som trykker og fordømmer, men bare ser på det ytre livet og på gjerninger, - til de taler Herren: "Dere hyklere! Hvordan kan dere flykte fra helvetes dom?" Mennesket er alltid det samme. Samme falske hjertet. Det samme bedraget som fantes på Jesu tid, må jo også finnes hos oss. For vi har jo de samme egenskapene som disse som var bedratt på Jesu tid. Den som ikke frykter for sitt eget hjerte, og kjenner falskheten og ondskaper der inne, han er bedratt og kjenner ikke synden. Det er dette Paulus også vil ha fram, når han sier: "Jeg lærte ikke synden å kjenne, for jeg kjente ikke begjæret". Og begjæret lærte han bare å kjenne gjennom loven.

... om ikke loven hadde sagt: Du skal ikke begjære! Disse ordene viser oss først og fremst at vår natur er så totalt fremmed for sann hellighet, at den ikke ser på begjæret som synd, uten at Gud angriper hjertet med uttrykkelige bud -! De forteller oss også at vår naturlige syndserkjennelse, den "skyggen" av loven som er igjen etter syndefallet (kap. 2: 14-15), altså ikke makter å åpenbare begjæret. Vi ser også hvordan den filosofiske moralloven bare anser det som synd når viljen samtykker i begjæret. Og selvsagt enda klarere at den loven det dømmes etter, borgere imellom, ikke omtaler begjæret, men bare dømmes etter utførte gjerninger. Altså er det bare Guds åpenbarte lov, som er åndelig (v. 14), som også fordømmer selve begjæret. "Jeg hadde ikke kjent til begjæret", sier apostelen, "om ikke loven hadde sagt: Du skal ikke begjære!"

Men når altså Herrens lov taler slik, så må du jo være en gudsfornekter og en hykler, hvis du tror syndige tanker og begjær ikke er synd, når det ikke slår ut i syndige ord og gjerninger. Har Herren Gud forbudt begjæret, så er og blir det synd. Derfor kjemper også Ånden kampen mot begjæret, hos de som er født på ny. At de har forlatelse for begjæret for Kristi skyld, i likhet med all annen synd, gjør ikke at denne synden er uskyldig. Måtte ingen la seg bedra med forførende ord! Alt den hellige Gud har forbudt, det er synd!

Men vi går tilbake til Paulus' bekjennelse. Han taler om den hellige loven, som trengte på med sine bud helt inn i hjertet, og sa: "Du skal ikke begjære!". Han sier altså at det var bare dette som kunne åpne øynene hans, så han så dette ondet; "begjæret", som ellers var skjult for ham. Da ble han som "etter rettferdigheten i loven var blitt ulastelig", snart en forferdelig synder. Loven, den store og allmektige Guds hellige bud og forbud, trengte seg på i hjertets innerste, hos denne Saulus som var så tilfreds i sine gjerninger. Da merket han at den store Gud så inn i hjertet hans og sa: Du må ikke ha det minste begjær til noe ond! Å, nå var all hans rettferdighet knust! Nei, han var slett ikke fri fra syndige tanker og begjær. Så vil han gjøre seg fri fra synden i hjertet. Vil stå imot og fordrive alle onde tanker, så han også kan være hellig i hjertet, innfor Guds øyne. Men nå oppstår det en ny og enda verre nød enn han noen gang hadde kjent til. For tankene og begjæret lar seg ikke drive ut. De blir bare verre og verre, jo mer han får se av dem, og jo mer han kjemper mot dem. Dette forholdet taler så Paulus videre om: